

Mot hållbara samhällskonstruktioner i skolans läromedel? En diakron studie av texters skapande av aktörer och processer

Emilia Aldrin

Högskolan i Halmstad, emilia.aldrin@hh.se

Föredraget diskuterar hur läromedelstexter genom språkliga strategier bidrar till att skapa olika bilder av det svenska samhället. Läromedelstexter utgör en auktoritativ diskurs som kan ha stor påverkan på läsarens uppfattning om den sociala verkligheten (van Dijk 2015), särskilt när det gäller barn vars egna direkta erfarenheter av världen är begränsade (Weninger & Williams 2005). Därför blir det relevant att undersöka hur läromedel konstruerar den sociala omvärlden för de unga läsarna. I det här föredraget fokuserar jag på matematikläromedel, som i hög grad innehåller fiktiva karaktärer och narrativ, vilket skapar förutsättningar för progressiv design (Kress 2000). Jag har närstuderat en handfull svenska läromedel för matematik i grundskolans årskurs 4 och gör här nedslag i enskilda texter under en längre tidsperiod från 1920-tal till 2010-tal, för att kunna peka på trender och förändringar i de språkliga valen inom genren. Med utgångspunkt i socialkonstruktivistisk teori (Fairclough 2003) och kritisk läromedelsanalys (Chisholm 2018) liksom den systemisk funktionella grammatikens begreppsapparat (Halliday 2004, Holmberg & Karlsson 2006) analyseras vilka processtyper som förekommer i texterna, i vilken mån olika processer knyts till olika aktörer i texterna (med fokus på sociala kategorier relaterade till genus, etnicitet och ålder) och hur detta bidrar till att över tid konstruera förändrade bilder av det svenska samhället.

Referenser

- Chisholm, Linda 2018: Representations of class, race, and gender in textbooks. In Eckhardt Fuchs and Annekatrin Bock (eds) *Palgrave Handbook of textbook studies*. New York: Palgrave Macmillan, 225–237.
- Fairclough, Norman 2003: "Political correctness": the politics of culture and language. *Discourse & Society* 14(1): 17–28.
- Halliday, Michael A. K. 2004: *An introduction to functional grammar*. 3. ed. London: Arnold
- Holmberg, Per & Karlsson, Anna-Malin 2006: *Grammatik med betydelse. En introduktion till funktionell grammatik*. (Ord och Stil. Språkvårdssamfundets skrifter 37.) Uppsala: Hallgren & Fallgren.

- Kress, Gunther 2000: Design and transformation. New theories of meaning. In Bill Cope and Mary Kalantzis (eds) *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge, 153–161.
- Van Dijk, Teun A, 2015: Critical Discourse Analysis. In Deborah Tannen, Heidi Hamilton & Deborah Schiffrin (eds) *The Handbook of Discourse Analysis*. Oxford: Wiley Blackwell, 466–485.
- Weninger, Csilla & Williams, J. Patrick 2005: Cultural representations of minorities in Hungarian textbooks. *Pedagogy, Culture and Society* 13(2):159-180.